

Zeven struikelblokken voor pensioenwet

Financieel Dagblad 11-09-2022

Puck Sie Martine Wolzak 06:15

Na jaren polderen is het de beurt aan de Tweede Kamer. Maandag 12 september start de politieke behandeling van de grootste wijziging in het Nederlandse sociale stelsel in decennia: de nieuwe pensioenwet. Het FD zet zeven potentiële hindernissen op een rij.

De Kamer buigt zich maandag over de pensioenwet. Links en rechts zijn er nog veel vragen te verwachten over de ingrijpende wijziging in het sociale stelsel.

De Kamer buigt zich maandag over de pensioenwet. Links en rechts zijn er nog veel vragen te verwachten over de ingrijpende wijziging in het sociale stelsel. Foto: Laurens van Putten/ANP

In het kort

- Het Nederlandse parlement begint na jaren polderen met de behandeling van de pensioenwet.
- Over de nieuwe wet, een enorme stelselwijziging, bestaan nog veel vragen.
- Zoals: hoe verdeel je €1500 mrd?
- Andere twijfels gaan over de noodzaak van de nieuwe wet en de mogelijkheden voor keuzevrijheid.

1) Een nieuw stelsel? Nee, bedankt

Een flink deel van de oppositie vindt het nieuwe stelsel helemaal niet nodig. PVV en SP bijvoorbeeld zien een eenvoudige oplossing voor het probleem dat miljoenen pensioenen al jaren niet of nauwelijks stijgen: de rekenrente moet omhoog. Maar het pleidooi dat de politiek dan maar zelf een hogere rekenrente moet vaststellen, krijgt al jaren geen voet aan de grond. Een initiatiefwet van 50Plus en de SP voor een minimum van 2% sneuvelde onlangs nog in de Tweede Kamer.

Tot nog toe blijft een meerderheid in de Tweede Kamer het onverstandig vinden om de politiek aan de renteknop te laten draaien. Want waarom dan niet naar 3%, 4% of zelfs meer? Zo kan een fonds zich 'rijk rekenen en het probleem naar de jongeren en toekomstige generaties verschuiven', vond D66-Kamerlid Marijke van Beukering. Het vaststellen van de reserves van een fonds moet je 'niet aan de politiek laten en je moet niet een slag in de lucht doen', waarschuwde VVD'er Bart Smals. 'Dat kun je het beste berekenen via de marktrente.'

Nu de rente weer is gestegen en daarmee de dekkingsgraden, vinden tegenstanders een nieuw pensioenstelsel overbodig

Hoe lager de rente, hoe meer reserves fondsen in het huidige stelsel moeten aanhouden. De afgelopen jaren daalde de rente hard. Het gevolg: jaar op jaar dreigden pensioenverlagingen bij fondsen die zich niet — of onvoldoende — hadden beschermd. Indexatie om de prijsstijgingen bij te houden zat er niet in. Ondertussen is de Nederlandse tienjaarsrente overigens al weer gestegen tot 2% en de gemiddelde dekkingsgraad van fondsen van een dieptepunt rond de 80% naar 130%, een niveau dat sinds de kredietcrisis niet is gezien. En dus stellen de tegenstanders dat het nieuw stelsel overbodig is geworden.

*

2) Hoe verdeel je €1500 mrd?

Pensioenfondsen zitten nu elk op een pot pensioenvermogen. Bij elkaar opgeteld zo'n €1500 mrd. In het nieuwe stelsel krijgt elke (oud-)werknemer een persoonlijk potje aan pensioenvermogen. Die overgang — invaren — kan maar één keer. Eenmaal verdeeld is er weinig meer aan te doen.

De vraag is: wie krijgt hoeveel? Om die vraag te beantwoorden, zijn twee rekenmethodes bedacht. Maar de aanstaande herverdeling leidt tot allerlei discussies over die methoden en claims — zo willen gepensioneerden compensatie voor gemiste koopkracht. De kans bestaat dat er in de uiteindelijke wet één, al dan niet wat aangepaste, rekenmanier overblijft.

Voorstanders van de wet benadrukken dat sociale partners en pensioenfondsen de ruimte krijgen om ervoor te zorgen dat de overgang 'evenwichtig' verloopt. Dat jong en oud een evengrote kans op een goed pensioen houden. Maar wat is evenwichtig? Critici vinden de wet daar te onduidelijk over.

Voorstanders van de pensioenwet zeggen dat er genoeg ruimte is om de overgang 'evenwichtig' verloopt. Maar wat is evenwichtig

Complicerende factor: afgesproken is dat er extra geld in het potje komt van werknemers tussen de 40 en 60 jaar. Elke collega, ongeacht leeftijd, betaalt nu dezelfde pensioenpremie en krijgt daar dezelfde pensioenopbouw voor terug. Maar de euro's die een jongere inlegt, renderen langer. Zo betalen de jonkies eigenlijk mee voor de veertigplussers. In het nieuwe stelsel niet meer: dan legt iedereen geld in een eigen pot. Zo ontstaat er een gat bij de huidige veertigplussers (die zelf ooit ook

meebetaalden aan het pensioen van hun seniore collega's) en zij moeten daarvoor gecompenseerd worden. Hoe hoog die rekening is en hoe die wordt betaald, is nog steeds onduidelijk.

*

3) Houvast zoeken in scenario's

Om pensioenfondsen te helpen bij de verdeling en de berekening van de toekomstige pensioenen, riep pensioenminister Carola Schouten (CU) een speciale rekenclub in het leven. Deze commissie parameters moet allerlei economische scenario's opstellen. Die kunnen pensioenfondsen dan weer gebruiken bij hun sommen voor de overgang en in het nieuwe stelsel.

Alleen is dat advies vertraagd, het komt waarschijnlijk pas in november. Dan zou de Tweede Kamer al over de pensioenwet moeten hebben gestemd. Een deel van de oppositie, zoals Pieter Omtzigt (onafhankelijk) wil het wetsvoorstel niet behandelen tot het rekenadvies er is. Een verzoek om het overleg van maandag uit te stellen kreeg geen Kamermeerderheid. Maar ook GroenLinks, dat net als de Partij van de Arbeid de afgelopen jaren het pensioenakkoord steunde, aarzelt.

De Kamerleden zoeken meer zekerheid over wat de overgang gaat betekenen voor de pensioenen, maar deskundigen twijfelen of het advies van de rekenclub die gaat bieden.

De Kamerleden zoeken meer zekerheid over wat de overgang gaat betekenen voor de pensioenen. Deskundigen twijfelen echter of het advies van parameters die zekerheid gaat bieden. Voor de hoogte van het pensioen is de stand van de economie op de overgangdatum van een pensioenfonds ten slotte cruciaal. Net als de afspraken die sociale partners, per pensioenfonds, gaan maken.

*

De nieuwe pensioenwet: hoe zat het ook alweer?

Jarenlang onderhandelden de polder en kabinetten over een nieuwe pensioenwet. Het doel: een wet die beter past bij de huidige, flexibele arbeidsmarkt, beter te begrijpen is en meer kans biedt op een hoger pensioen. Na het pensioenakkoord in 2019 moet deze wet per 1 januari 2023 ingaan. Dat is snel, vinden veel Kamerleden. Maar in maart zijn de Provinciale Statenverkiezingen en die kunnen de samenstelling van de Eerste Kamer veranderen. Dat zal het kabinet voor willen zijn. Daar heeft de coalitie van VVD, D66, CDA en ChristenUnie geen meerderheid. Vooralnog steunen GroenLinks en de Partij van de Arbeid het wetsvoorstel en kunnen zij het in de Eerste Kamer aan een meerderheid helpen.

De grootste gevolgen van de pensioenhervorming zijn voor werkende en gepensioneerde deelnemers van de grote pensioenfondsen, waar een hele bedrijfstak verplicht is aangesloten. Dat zijn de meeste Nederlanders. Zo krijgen verpleegkundigen pensioen van Pensioenfonds Zorg en Welzijn.

Zulke fondsen houden voor alle (oud-)werknemers in de sector één grote pot met geld aan, waarvan ze de uitkeringen betalen en die ze beleggen op de financiële markten. De hoogte van de pensioenuitkeringen is al toegezegd: mensen hebben dus een 'aanspraak' op een uitkering. In het nieuwe stelsel krijgen zij allemaal een eigen pensioenpotje. De aanspraak op de pensioenuitkering verdwijnt.

In plaats daarvan beweegt het individuele potje mee met de ontwikkelingen op de beurs. Als pensioenfondsen daar beleggingswinsten boeken, stijgt het verwachte pensioen. Zit het tegen, dan daalt het bedrag in de pensioenpot. In het nieuwe stelsel zijn twee soorten pensioenpremiereleningen: een flexibel en een solidair contract. In die laatste variant houdt het pensioenfonds een gemeenschappelijke buffer aan, die in tijden van tegenspoed kan worden ingezet.

*

4) Bezwaarrecht: ik wil niet mee

Als een fonds overstapt op het nieuwe stelsel, moeten alle (oud-)werknemers mee. Individueel bezwaar maken is niet mogelijk. Nu de dekkingsgraden van fondsen hard oplopen, zijn er gepensioneerden die zeggen 'laat mij maar achter in het oude stelsel'.

Over dit onderdeel had de Kamer voor de zomer veel vragen, zou er niet toch meer ruimte voor deelnemers moeten komen om bezwaar te maken? Maar voor pensioenfondsen, en dus voor hun deelnemers, zou het erg duur zijn om twee verschillende regelingen in de lucht te houden voor een klein groepje dat niet mee wil. Bij grote groepen bezwaarmakers mislukt de pensioenhervorming.

*

5) Keuzevrijheid? Eigen inbreng is maar klein

Tijdens de onderhandelingen over de nieuwe wet, hoopten politieke partijen als de VVD en D66 op meer keuzevrijheid in het toekomstige stelsel. Uiteindelijk is de ruimte voor eigen inbreng zeer beperkt. Een ambtenaar kan niet direct zelf kiezen in welke aandelen of Spaanse tolbrug het fonds zijn of haar premie moet beleggen. Ook kan die niet kiezen voor een andere regeling.

Het enige echte stukje nieuwe keuzevrijheid dat is afgesproken in het pensioenakkoord komt maar moeizaam van de grond: de optie om in één keer een bedrag van maximaal 10% uit de eigen pensioenpot op te nemen op de datum van pensionering. Als je nog een grote rondreis wil maken, kun je de benodigde camper aanschaffen.

Het enige echte stukje nieuwe keuzevrijheid in het akkoord komt maar moeizaam van de grond: de optie om 10% te laten uitkeren.

Dit nog maar relatief kleine deel van het pensioenakkoord had al moeten werken. Maar het is uitgesteld tot zomer volgend jaar omdat pensioenfondsen worstelen met de wet en de uitvoering. De Tweede Kamer van links tot rechts maakt zich bovendien zorgen dat mensen met lage inkomens toeslagen kwijtraken als ze in een jaar in een keer een groot bedrag binnenkrijgen. Maar het kabinet biedt hier geen oplossing voor.

*

6) Onbegrijpelijk: vol jargon

Het nieuwe stelsel moest beter uit te leggen zijn aan werknemers en gepensioneerden maar die doelstelling is inmiddels verdwenen uit de honderden pagina's van de memorie van toelichting, een soort leeswijzer bij het wetsvoorstel. Ook het nieuwe stelsel wemelt inmiddels van het jargon: projectierendement, solidariteitsbuffer, beschermingsrendement.

Toezichthouder AFM waarschuwde eerder al: 'Zorg ervoor dat mensen het kunnen volgen. Hoe ziet mijn pensioen er nu uit en hoe ziet het er straks uit?' Het draagvlak voor het nieuwe pensioen is

bovendien vooral bij ouderenorganisaties niet groot. Vorige week overhandigden zij 61.000 handtekeningen tegen de nieuwe wet aan Tweede Kamerleden.

*

7) Zzp'ers en de witte vlek

PvdA en GroenLinks vinden daarnaast dat de wet te weinig regelt voor Nederlanders die geen of weinig pensioen opbouwen. De zogeheten 'witte vlek'. Terwijl het nieuwe stelsel juist beter moest passen bij de huidige arbeidsmarkt. Een docente staat lang niet altijd meer haar hele leven voor de klas, maar stapt soms over naar het bedrijfsleven. Ook verdienen steeds meer Nederlanders hun brood als zzp'er. FNV zei vorige week al in het FD dat het wetsvoorstel op dit punt verbeterd moet worden.

BRON: Financieel Dagblad